

19. Кукал Л. «Вышеградская четверка» хочет стать вторым Бенилюксом / Либор Кукал // www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta, от 13.05.2004.
20. Фрідман Дж. Проти Росії, але без України. «Вишеградська група» – нова військова сила Європи / Джордж Фрідман [пер. С. Лук'янчук] // www.texty.org.ua/pg/article/newsmaker/read/29489/Proty_Rosiji_ale_bez_Ukrajiny_Vyshegradska_grupa

Черная Н.Н. ВИШЕГРАДСКАЯ ГРУППА: ОПЫТ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИНТЕГРАЦИИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ

В статье проанализирован процесс региональной интеграции стран Центрально-Восточной Европы. Определены предпосылки создания Вышеградской группы. Выяснены основные этапы ее функционирования. Исследовано место Вышеградского объединения на пути интеграции его участников в НАТО и ЕС. Очерчены проблемы и перспективы Вышеградской четверки в ситуации новейших геополитических вызовов.

Ключевые слова: Вышеградская группа, НАТО, ЕС, Центрально-Восточная Европа, геополитика, интеграция.

Chorna N.N. VISEGRAD GROUP: EXPERIENCE OF REGIONAL INTEGRATION OF COUNTRIES OF CENTRAL-EAST EUROPE

The process of regional integration of countries of Central-East Europe is analyzed in the article. Pre-conditions of creation of the Visegrad Group are defined. The basic stages of its functioning are found out. The place of the Visegrad association is investigated on the way of integration of its participants in NATO and EU. Problems and prospects of the Visegrad Four are outlined in the situation of the newest geopolitical challenges.

Key words: Visegrad Group, NATO, EU, Central-East Europe, geopolitics, integration.

УДК 179.9

Д.Ю. Кошевич

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ У МЕТОДИЦІ І ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проаналізовано основні теоретичні підходи до формування етноконфесійної толерантності. Визначено пріоритетні методики розвитку ідей етноконфесійної толерантності. На основі досвіду Німеччини обґрунтовано необхідність практичної реалізації відповідних технологій формування етноконфесійної толерантності.

Ключові слова: толерантність, студентське середовище, технології навчання.

Постановка проблеми та актуальність наукового пошуку. Глобальні перетворення і соціальні потрясіння в суспільстві викликали необхідність виховання нестандартної, високо моральної, творчої особистості. Перед науково-педагогічним складом вищих навчальних закладів виникають складні і відповідальні завдання, які не можуть бути розв'язані без надання нового фундаменту змісту, формам і методам навчання і виховання студентської молоді. Це можливо виконати лише шляхом підвищення культурного рівня, відродження загальнолюдських духовних цінностей, оновлення системи народної освіти, повернення її до гуманістичних джерел, до морального виховання юнацтва.

Аналіз досліджень і публікацій на які спирається автор. В основу написання даної статі покладено науково-теоретичні ідеї та розробки таких відомих німецьких мислителів та педагогів як М. Хайдеггер, О. Больнов, Л. Ясперс, Х. Ельшенбрейх.

Формування цілей статті (постановка завдання). В країнах, що мають за мету поступовий всебічний розвиток суспільства і людини, процеси соціалізації (адаптація, інтеграція та індивідуалізація) мають бути гармонізовані, щоб створити умови для засвоєння всіма членами суспільства надбань матеріальної і духовної культури (етнічної, суспільної, світової) і вже на цих засадах створювати щось нове, унікальне, що розширює горизонт культури людини, суспільства, людства. Німеччина та ряд інших високорозвинених держав намагаються сьогодні гармонізувати процес соціалізації, створити такі умови соціального виховання, які забезпечили б розвиток одиничного, особливого і загального через систему освітніх закладів. Однак, в

.....
кожній країні є позитивні і негативні сторони діяльності освітянських систем, та й в будь-якому суспільстві мова може вестися тільки про перевагу окремих цінностей за умов існування інших.

Виходячи із означеного, основними завданнями даної статті є:

- узагальнити основні теоретичні підходи німецьких науковців щодо формування етноконфесійної толерантності у студентів ВНЗ;
- визначити основні методичні підходи до формування етноконфесійної толерантності у студентів ВНЗ Німеччини;
- обґрунтувати існуючі та можливі технології формування етноконфесійної толерантності у студентському середовищі спираючись на досвід Німеччини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слово «технологія» походить від грецьких — майстерність, мистецтво і — наука, закон, знання. Отже, технологія — це знання, наука про майстерність. В педагогіці, на початках, термін «технологія» використовувався і був пов'язаний з використанням техніки (технічних засобів навчання, програмного навчання, інформаційного забезпечення), але поступово весь навчальний процес почав змінюватися під впливом нових технологій.

У документах ЮНЕСКО [1] технологія навчання розглядається як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання і засвоєння знань із врахуванням технічних і людських ресурсів і їхньої взаємодії.

В теорії навчання, на даному етапі, поняття «педагогічна технологія» та «технологія» набувають більш широкого значення. Існує багато визначень цих понять. Педагогічна технологія – область знання, що включає методи, засоби вчення і теорію їх використання для досягнення цілей вчення [2, с. 9]. На думку С. Сисоєвої педагогічна технологія – набір процедур, оновлюючих професійну діяльність вчителя і що гарантують кінцевий планований результат [3, с. 12].

Сьогодні термін «технологія» використовується як для визначення послідовного використання різних прийомів, які забезпечують вирішення поставленої мети. Центральною у розробці технологій є проблема правильного визначення та чіткого формулювання цілей навчання. Загальні, розпливчасті цілі не сприяють вибору саме тих методичних засобів, які гарантують досягнення певного результату. У широкому значенні «методика» розглядається як одна з частин наукової і навчальної дисципліни «теорія і методика». Якщо предметом вивчення теорії є встановлення загальних закономірностей педагогічного процесу, то методика реалізує ці закономірності і виявляє закономірності.

У вузькому значенні до недавнього часу методика визначалася як сукупність методів (навчання, виховання), які спрямовані на вирішення педагогічної задачі (наприклад, методика навчання толерантного відношення до представників інших націй чи релігій). Методика визначала як підбір засобів, так і послідовність їх використання. У технології визначають процесуальний, кількісний і розрахунковий компоненти (технологія відповідає на питання – що робити?), а в методиці – цільовий, змістовний, якісний і варіативне орієнтування (методика відповідає на питання – як робити?).

Методика виникає в результаті узагальнення досвіду або впровадження нових засобів, а технологія проектується, виходячи з конкретних умов та орієнтується на заданий результат. Технологія на відміну від методики, не допускає варіативності, з неї не можна викинути певні елементи. Технологічний підхід не допускає пошукової діяльності. Для технологічного навчання обов'язковим є постійний зворотній зв'язок, внесення виправлення та змін у подальшу діяльність.

У світі існують різноманітні моделі педагогічної освіти. Серед них моделі соціальної взаємодії, які орієнтовані на покращення взаємодії як між людиною і культурою, так і між людьми. Вони відображають притаманне людській природі прагнення до суспільних стосунків і створення кращого суспільства з метою поглиблення демократичних процесів у країні й залучення студентів – майбутніх педагогів – до більш досконалих форм суспільства та поліпшення міжособистісних стосунків.

Набувають поширення й персонологічні моделі або персонологічний підхід до педагогічної освіти. Представники цього напрямку вважають, що освіта повинна відповідати потребам особистості й допомагати розвиватися їй по-своєму. Цей підхід спрямований на індивідуальну внутрішню організацію, яка має на меті поліпшити взаємовідносини з оточуючим середовищем та з іншими людьми.

Сучасний етап розвитку науки створює достатньо широкі, однак наразі мало досліджені можливості для формування толерантності у студентів. Це пов'язано з інтеграцією різних галузей наук, що традиційно вважалися абсолютно несумісними і що неправомірно протиставлялися одна одній; з ослабленням вимог до жорстких (не толерантних) нормативів наукового дискурсу, «із злиттям» раціонального та ірраціонального. Ця методологічна основа є слабо розробленим напрямком дослідницької діяльності, який заслуговує на значну увагу педагогіки.

Крім того, вважаємо за необхідне вказати, що ключовим напрямком формування у студентів етноконфесійної толерантності є включення в зміст вузівського навчання інформації про зближення гуманітарного і природничо-наукового знання, про поєднання раціонально-логічних і нераціональних компонентів у методах наукового дослідження, своєрідного «синтезу» логіки та інтуїції, наукового передбачення і фантазії, раціонально-логічного опису і художнього стилю. В зміст вузівської освіти необхідно також включати приклади прояву стратегії толерантності та інтолерантності в історії наукового пізнання. При цьому передбачається, що студенти усвідомлюватимуть можливість аналогічних продуктивних толерантних процедур в безпосередній повсякденній діяльності — як пізнавальними, так і практичними функціями.

Відомий німецький просвітитель М. Хайдеггер звертає особливу увагу на феноменологію, як науковий метод пізнання. Він виступає проти розуміння пізнання як взаємодії суб'єкта і об'єкта, тобто діяльності, активною стороною якої є суб'єкт. «Пізнання не повинне змінювати свій предмет, пізнання - це не діяльність, а споглядання» [4, с. 137]. М. Хайдеггер по-новому осмислює процес пізнання, виходячи з єдності суб'єкта і об'єкта, тобто з розуміння людини не як якоїсь суті, аналогічно речі, а як «буття у світі». Людина повинна усвідомити себе інакше. Це інше усвідомлення себе відкриє людині справжній спосіб її буття [5, с. 31].

Феноменологія як спосіб виховання етноконфесійної толерантності повинна визначати конкретні методи навчання і виховання. Х. Ельшенбрейх виділяє три основні елементи феноменологічного методу: звільнення; доступність — прояв; прояв себе – розуміння. На думку Ельшенбрейха, феноменологічний метод повинен стати не тільки інструментом чистого пізнання, але й інструментом активного розуміння та освіти [6, с. 100]. Там, де мова йде про людину, про можливості її розвитку та співіснування з іншими шляхом навчання і виховання, даний метод може мати значний вплив за всіма визначеними елементами.

Таким чином, феноменологічний аналіз можна назвати одним з основних методів виховання етноконфесійної толерантності, який на сьогодні активно впроваджується у систему вищої освіти Німеччини. Л. Ясперс досить влучно зазначає, що для виховання гуманістичних ідей немає загального рецепту [7, с. 16].

Останніми роками в педагогічній літературі Німеччини широко обговорюються ідеї німецького педагога і філософа О.Ф. Больнова. На його думку, назріла необхідність надати педагогіці новий онтологічний фундамент і організаційно-практичні методи. Вчений пропонує розширити класичну педагогіку стабільних виховних процесів за допомогою педагогіки «непостійних форм», орієнтованої на екзистенціальну філософію.

У своїх роботах [8-10] О.Ф. Больнов пов'язує екзистенціальну філософію з педагогікою і показує можливості для нового концептуального підходу до виховання на екзистенціальній основі. Він аналізує певні конкретні людські феномени - страх, сором, криза тощо, тобто ті, які стосуються всього людського життя. Він намагається зрозуміти людину виходячи з неї самої. Певні феномени аналізуються для того, щоб надати людині педагогічну допомогу в умовах кризи або несприятливих обставин, тобто надати життєву допомогу. На думку О.Ф. Больнова, недостатньо зрозуміти людину як тільки виняткову істоту, що постійно розвивається, вона є «частково постійним» [9, с. 22] і виявляє непостійні моменти, порушення, що виникають несподівано. Ці висновки О.Ф. Больнов розвинув у концепції непостійних форм виховання, встановивши таким чином зв'язок між педагогікою й екзистенціальною філософією. Більшість його напрацювань мають вагомe значення для формування методики виховання етноконфесійної толерантності.

На думку окремих німецьких педагогів виховання етноконфесійної толерантності набуває практичного забарвлення, зокрема у рамках толерантного спілкування. Толерантне спілкування характеризується ознаками діалогу, під яким розуміємо рівність позицій тих, хто в

ньому бере участь. Учасники діалогу мають право на вираження власної індивідуальності, а також на сприйняття індивідуальності іншого співрозмовника.

Діалог, на думку автора, відноситься до однієї з форм встановлення етноконфесійної толерантності. Виходячи із зазначеного, вважаємо за доцільне виокремити когнітивний підхід до формування етноконфесійної толерантності. Когнітивний підхід до етноконфесійної толерантності пов'язаний з такою ознакою, як когнітивна складність, яка слугує базисом для можливості людини сприймати світ та явища в їх розмаїтті. Тому знайомство людини з різними культурами, проявами різних людей та сприйняття їх як тих, що мають право на існування та розвиток, стає невід'ємною складовою формування етноконфесійної толерантності людини.

Практичним втіленням когнітивного підходу до забезпечення етноконфесійної толерантності є застосування такої форми даного виду толерантності як консенсус. Консенсус є однією з необхідних умов світової стабілізації, якого можна досягти, сформулювавши спільні цілі та завдання. Як правило, такі спільні завдання виникають в умовах існування одночасної глобальної загрози - реальної чи уявної. Такою загрозою став нацизм, у боротьбі з яким світова спільнота мусила об'єднатися в антигітлерівську коаліцію, незважаючи на різний суспільний устрій та несумісність ідеологій.

Потенційною загрозою вважалось поширення комунізму, перешкоджаючи якому західний світ згуртував свої сили і створив систему колективної безпеки, що представляє НАТО.

Третьою формою розвитку етноконфесійної толерантності у студентів є дискурс. Філософського звучання термін «дискурсія» набув завдяки роботам Фуко [11]. «Дискурсія» розуміється ним як складна сукупність мовних практик, що використовуються для формування уявлень про певний об'єкт. У «археологічних» і «генеалогічних» пошуках Фуко «дискурсія» є своєрідним інструментом пізнання, що репрезентує досить нетрадиційний підхід до аналізу культури. Фуко цікавить не денотативне значення висловлення, а, навпаки, вичитування в дискурсі тих значень, що мають на увазі, але залишаються невисловленими, невираженими, причаївшись за фасадом «вже сказаного». У зв'язку з цим виникає проблема аналізу «дискурсивної події» у контексті позамовних умов виникнення дискурсії — економічних, політичних та інших, що сприяли, хоча і не гарантували її появу. Простір «дискурсивних практик» обумовлений можливістю поєднувати в мові різночасні події, що вислизують з-під влади культурної ідентифікації, відтворюючи динаміку реального. У дискурсії Фуко виявляє специфічну владу вимовляння, наділену силою щось стверджувати. Автор переконаний, що ряд проблем інтолерантності, ксенофобії пов'язаний із не знанням предмету уваги. В цьому плані дискурс - це та форма, в рамках якої існує змога пізнати предмет більш детально, всесторонньо та об'єктивно.

Проблема міжкультурної освіти набуває особливої актуальності та складності в поліетнічному багатонаціональному суспільстві, що, зокрема, притаманно студентському середовищу Німеччини. Сучасні педагогічні реалії вимагають, з одного боку, врахування етнокультурного чинника, з іншого – створення умов для пізнання культури інших народів, виховання толерантних відносин між людьми. Кожна держава стикається зі своїми проблемними аспектами розвитку толерантних відносин, вони, як правило породженні історично. Так, на формування проблем етноконфесійної толерантності Німеччини найбільший вплив мали історичний та психологічний аспекти. Історичний пов'язаний із участю Німеччини у Першій та Другій світових війнах в якості загарбника, а також у суттєвих відмінностях в системі та структурі вищої освіти Німецької Демократичної Республіки та Федеративної Республіки Німеччини, на які була поділена Німеччина до 3 жовтня 1990 року. Психологічний аспект полягає у тому, що німецька вища освіта перебувала під впливом ідей панування «арійської раси», з одного боку, і повного бойкотування світовим співтовариством - з іншого. Такий стан негативно впливав на розвиток освіти, відтиснувши на задній план ідеї гуманізму, внутрішньої свободи, формування високоморальної особистості. Визначене зумовило потребу вироблення концептуальних моделей вирішення проблем етноконфесійної толерантності у ВНЗ Німеччини.

В основу моделей вирішення проблем етноконфесійної толерантності у німецьких вищих навчальних закладах покладена ідея формування толерантної особи, здатної до взаємного визнання національно-культурної та релігійної ідентичності іншої особи, яка при цьому

зберігає свою національну культуру та індивідуальність, але розуміє багатовимірність світу і визнає партнерство представників різних культур та конфесій.

Останнім часом в ході педагогічних дискусій щодо проблем міжкультурної освіти з'являються концепції та окремі теоретичні постулати, які умовно можна об'єднати в межах соціально-психологічного підходу. Цей підхід на даний час знаходиться в процесі становлення. Його особливість полягає у трактуванні полікультурної освіти як особливого способу формування певних соціально-настановчих та ціннісно-орієнтаційних схильностей, комунікативних та емпатичних умінь, що дозволяють випускникові вищої школи здійснювати інтенсивну міжкультурну взаємодію та проявляти розуміння інших культур та релігій, а також толерантність стосовно їхніх носіїв. Представниками соціально-психологічного підходу є С. Гайтанідес, П. Бордье, А. Меммі, Х. Есінгер.

Методологічною основою толерантної освіти у Німеччині виступають наступні концептуальні моделі:

- концепція поетапної соціалізації індивідуумів, що навчаються в полікультурному середовищі;
- концепція рівневого підходу до формування етноконфесійної толерантності на монокультурному, міжкультурному та транскультурному рівнях.

Важливою складовою визначених концептуальних моделей вирішення проблем етноконфесійної толерантності у вищих навчальних закладах Німеччини є процес комунікації, як практичний засіб втілення принципів етноконфесійної толерантності. Процес міжкультурної комунікації складається саме з того, що різні структури та інститути однієї культури, а також її цінності в процесі взаємодії з тією або іншою культурою здійснюють взаємовплив [12].

Кожна з етнічних груп, що проживає в даний час у Німеччині, має свої специфічні особливості, сукупність яких і утворює її національний характер або психічний склад, які проявляються у національній культурі, при цьому специфічні особливості однієї культури можуть не мати аналогів в іншій культурі взагалі, або мати різні способи виразу.

Останнім часом для позначення всього «чужого», «незнайомого» з області соціокультурної поведінки в міжкультурному спілкуванні почали користуватися терміном «лакуна». Німецький дослідник А. Ертельффіт, який займається дослідженнями у сфері зіставлення культур (слов'яни - німці), розуміє під лакунами «елементи іншої культури, які суперечать власному досвіду і способам осмислення певної особи і тому становлять труднощі для носіїв цієї другої культури (або в термінах міжкультурного спілкування - культурного рівня), тобто так звані пропуски в міжкультурному спілкуванні; вони варіюють від стабільних до контекстуальних значень та пов'язані з деякими конкретними умовами і перспективами взаємодії» [13, с. 173].

На монокультурному рівні формування етноконфесійної толерантності зазнає впливу власної культури і властивих їй методів мислення, незалежно від того, що вона стикається з проблемами іншої культури. Тобто студент може усвідомлювати відмінність в образі думок і поведінці людей іншої культури, але судить про них з погляду своєї власної, при цьому його погляди на іншу культуру будуть стереотипними. На мікрокультурному рівні формування етноконфесійної толерантності відбувається шляхом виховання у сім'ї, під час навчання у школі, ВНЗ тощо. Даний рівень характеризується прямим впливом авторитетної групи (сім'я, педагогічний колектив) на конкретного індивіда.

Таким чином, формування етноконфесійної толерантності відбувається на основі рівневого підходу та в результаті спеціального паралельного вивчення різних стилів життя і культурних символів та заповнення культурних лакун.

Отже, виховання толерантної особи, здатної до взаємного визнання національно-культурної ідентичності та релігійної приналежності, зберігаючи при цьому власну національну культуру та індивідуальність, розуміючи багатовимірність світу та прагнучи до партнерства представників різних культур та релігій, відбувається на основі концепцій поетапної соціалізації (мікро-, мезо- і макроетапи) і рівневого підходу до формування етноконфесійної толерантності (моно-, між- і транскультурному рівні), при цьому, ґрунтуючись на засадах та принципах міжкультурної освіти.

На формування концептуальних моделей вирішення, особливо, проблем конфесійної толерантності, вагомий вплив чинять взаємовідносини держави та церкви, а також міжцерковні відносини. Церква і держава в Німеччині відокремлені, але це відокремлення має не

антагоністичний, а більше добровільний характер. Німці визнають значущість історичної ролі своїх двох «Великих церков» — Католицької та Євангельської і дуже високо оцінюють їх суспільну місію. Підтвердженням цього є те, що в преамбулі Конституції ФРН підкреслюється «усвідомлення відповідальності перед Богом». Після Другої Світової війни саме таке «усвідомлення відповідальності» змінило обличчя й душу нації, примусило її звернути кожний свій наступний крок з уроками найжахливішої з воєн. Відносини Церкви й держави за нацистської диктатури стали дуже хворобливим досвідом для всіх християн Німеччини. Провину церков, і особливо євангелічних, за прихід Гітлера до влади не можна применшити. Євангелічні синоди склалися переважно з поміщиків, чиновників і підприємців; їхня політична позиція напередодні 1933 р. була забарвлена недовірою до демократії, ностальгією за сильною державою, ворожістю до соціал-демократії і латентним антисемітизмом.

Досліджуючи шляхи вирішення проблем етноконфесійної толерантності у вищих навчальних закладах Німеччини, варто зазначити, що для України проблема толерантного суспільства теж існує. Зокрема, звіти українських та міжнародних недержавних організацій свідчать, що останні декілька років в Україні спостерігаються негативні тенденції зростання злочинів, вчинених на ґрунті расової та національної ненависті, збільшення випадків вуличних нападів, дискримінації та проявів ксенофобських настроїв. Зокрема, щорічна доповідь міжнародної організації «Міжнародна амністія» за 2008 рік свідчить, що в Україні збільшилася кількість проявів ксенофобії та нетерпимості, а як наслідок – спостерігається зростання злочинів, скоєних на ґрунті расової, етнічної чи національної ненависті. В доповіді стверджується, що органи державної влади не дотримуються зобов'язань, взятих на себе Україною в рамках міжнародного права, а також відповідно до національного законодавства в царині гарантій захисту від дискримінації українських громадян та гостей держави. Окремо правозахисники відмітили приклади дискримінації представників деяких етнічних груп з боку міліції. Ці випадки з поодиноких перетворюються на систематичні.

Виходячи із зазначеного, ми переконані, що переймання досвіду європейських країн і, зокрема, Німеччини щодо вирішення проблем етноконфесійної толерантності повинно стати пріоритетним напрямком вироблення вітчизняної стратегії вищої педагогіки.

Головною ідеєю та метою міжкультурної освіти, на нашу думку, повинно бути формування людини, здатної до активного співжиття в умовах багатонаціонального, поліконфесійного та полікультурного середовища, і основною цінністю є сама особистість, що володіє розвиненим відчуттям розуміння інших культур та релігій, умінням жити в мирі та злагоді з людьми різних рас, національностей, вірувань.

Ця мета передбачає постановку таких завдань для її реалізації:

- виховання студентів у дусі культури світу, міжнаціонального гуманізму;
- створення умов, сприятливих для інтеграції особистостей студентів в культуру народів світу;
- розвиток умінь та навичок продуктивної взаємодії з носіями різних культур.

Реалізація мети полікультурної освіти щодо формування духовно багатой особистості, як основної освітньої цінності, у свою чергу передбачає:

- глибоке і всебічне знання студентами рідної культури, що є неодмінною умовою і складником процесу інтеграції особистості в інші культури;
- формування у слухачів вищих навчальних закладів уявлень про різноманіття культур у своїй країні та у світі загалом;
- виховання позитивного ставлення до культурних відмінностей, що забезпечують прогрес людства та умови для самореалізації особистості.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. EUROPA. – Publications and documents. – Official documents. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://europa.eu/documentation/official-docs/index_en.htm
2. Назарова Т. С. Педагогические технологии: новый этап волюции // Педагогіка. – 1997. – 24 с.
3. Педагогічні технології у безперервній професійній освіті / за заг. ред. Сисоєвої С. О. – К. : [б.в.], 2001. – 44 с.
4. Хайдеггер, М. Время и бытие: Статьи и выступления / Сост., пер. с нем. и комм. В. В. Бибихина. — М. : Республика, 1993. — 447 с.
5. Хайдеггер, М. Положение об основании / Пер. с нем. О. А. Коваль. — СПб.: Лаб. метафиз. исслед. при Филос. фак. СПбГУ : Алтейя, 1999. – 328 с.

6. Doop-Vorwald H. Beiträge zur pädagogischen Anthropologie – Grundfragen der Erziehungswissenschaft. A. Henn. – 1976. – 422 p.
7. Полуяхтова Е.М. Полуяхтова Елена Михайловна Проблема экзистенциальной коммуникации в учении Карла Ясперса: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. философ. наук. Спец. 09.00.03 — история философии / Е.М. Полуяхтова. – Екатеринбург, 2004. – 22 с.
8. Bollnow O.F. Existenzphilosophie und Pädagogik. Versuch über unstetige Formen der Erziehung. 6., Auflage. Stuttgart / Berlin / Mainz, 1984
9. Bollnow O.F. Studien zur Hermeneutik. Zur hermeneutischen Logik von G.Misch und H.Lipps.- Freiburg; München: Alber - Brochur, 1983.- 295 S
10. Bollnow O.F. Mass und Vermessenheit des Menschen. Philosophische Aufsätze.- Göttingen: Vandenhoeck, 1962.- 239
11. Фуко Мишель. Герменевтика субъекта: Курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1981-1982 учебном году / А.Г. Погоняйло (пер.). — СПб. : Наука, 2007. — 677 с.
12. Kiel, Ewald: Die Entwicklung interkultureller Kompetenz als ein zentrales Ziel globalen Lehrens und Lernens./ Forum 2001. Nr. 1, 10-20
13. Эртельт-Фит, Астрид. Школьный обмен как форма культурно-специфического опыта // Языковое сознание: формирование и функционирование: Сб. ст. / Отв. Ред. П.В. Уфимцева. - М. – 2006.- С. 171-185. с.

Кошевич Д.Ю. ОПЫТ ГЕРМАНИИ В МЕТОДИКЕ И ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ ЭТНОКОНФЕССИОНАЛЬНОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ В СТУДЕНЧЕСКОЙ СРЕДЕ.

Проанализировано основные теоретические подходы к формированию этноконфессиональной толерантности опыта Германии.

Ключевые слова: толерантность, студенчество технология учёбы.

Koshevih D.Y. BASIC THEORETICAL APPROACHES ARE ANALYSES TO FORMING OF TOLERANCE. CERTAINLY PRIORITY METHODS

Basic theoretical approaches are analyses to forming of tolerance. Certainly priority methods of development of ideas of tolerance. On the basis of experience of Germany grounded necessity of practical realization of the proper technologies of forming of tolerance.

Keywords: tolerance, student environment, technologies of studies.